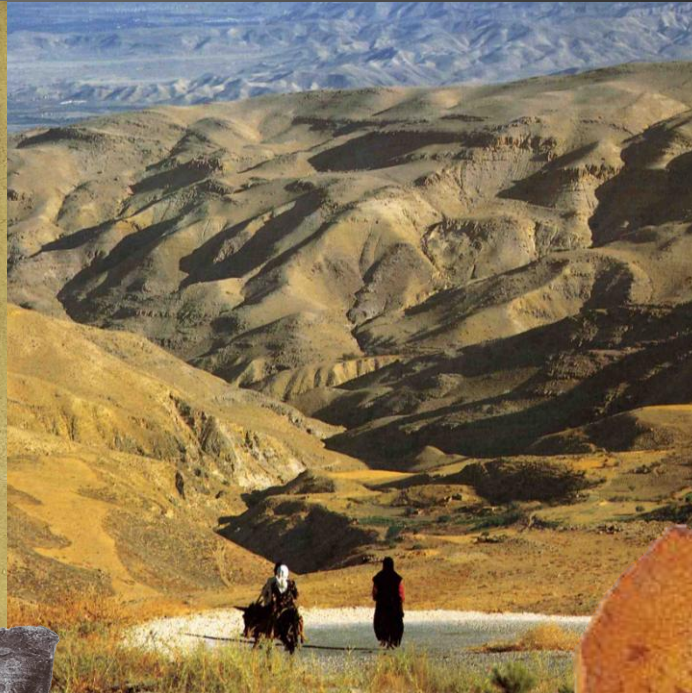

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Εισαγωγικές διαλέξεις:

Η διαχρονική εξέλιξη του χριστιανικού προσκυνήματος

1. Η διαμόρφωση του χριστιανικού προσκυνήματος κατά την ύστερη αρχαιότητα (4^{ος}-7^{ος} αι.)
2. Η εξέλιξη του χριστιανικού προσκυνήματος στο Βυζάντιο (7^{ος} - 15^{ος} αιώνας)
3. Η επιβίωση του χριστιανικού προσκυνήματος μετά το Βυζάντιο: μεταβυζαντινά προσκυνήματα (15^{ος}-19^{ος} α.)
4. Η εξέλιξη της προσκυνηματικής αρχιτεκτονικής από τον 4^ο έως τον 14^ο αιώνα

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών:

Ενότητα Ι. Οι απαρχές του χριστιανικού προσκυνήματος: προσκυνητές και προσκυνηματικά ταξίδια (γραπτές μαρτυρίες)

- 1. Προσκυνηματικά κείμενα (προσκυνηματικά αφηγήματα, κατήχηση και επιστολές)**
- 2. Η προσωπογραφία των επώνυμων και ανώνυμων προσκυνητών: προσωπογραφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, κίνητρα και προσδοκίες**
- 3. Το προσκυνηματικό ταξίδι: οι χερσαίες και θαλάσσιες οδοί, οι σταθμοί έως τον τελικό προορισμό, οι κίνδυνοι των προσκυνηματικών ταξιδιών, και οι διαμονή τους προσκυνηματικούς τόπους**

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών:

Ενότητα II: Προσκυνηματική τοπογραφία (Α)

- 1. Προσκυνήματα στη Ρώμη**
- 2. Προσκυνήματα στην Κωνσταντινούπολη**
- 3. Προσκυνήματα στη Θεσσαλονίκη (Άγιος Δημήτριος, Άγιος Νέστωρας (;), Αγία Θεοδώρα)**
- 4. Πρωτοβυζαντινά προσκυνήματα στον Ελλαδικό χώρο (φυλακή αποστόλου Παύλου και Οκτάγωνο Φιλίππων, Άγιος Λεωνίδης Λεχαίου και Ιλισσού, Εκατονταφυλιανή Πάρου)**
- 5. Βυζαντινά προσκυνήματα στον Ελλαδικό χώρο (Όσιος Λουκάς Φωκίδας, Άγιος Ιωάννης και σπήλαιο της Αποκαλύψεως στην Πάτμο, τάφος Αγίου Ισιδώρου στη Χίο)**

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών:

Ενότητα IV: Προσκυνηματική Τοπογραφία (B)

6. **Προσκυνηματα στον Πόντο** (Άγιος Ευγένιος Τραπεζούντας, Παναγία Σουμελά, Άγιος Ιώαννης Βαζελώνος, Άγιος Γεώργιος Περιστερεώτας)
7. **Προσκυνήματα στην Μικρά Ασία** (Άγιος Ιωάννης Θεολόγος και ναός Παναγίας στην Έφεσσο, Άγιος Νικόλαος στα Μύρα, Αγία Θέκλα στη Σελεύκεια Πιερία)
8. **Προσκυνήματα στη Συρία** (Άγιος Συμεών στο Qal't Seman, οι ναοί του Kharab Shams, Al-Mushabrak και Qalb-Lozeh, ο Άγιος Γεώργιος στην Έζρα, τάφος Αγίου Θεοδώρου στα Ευχάιτα Απαμείας - Μαδηβά και Όρος Νέμπο)
9. **Προσκυνήματα στους Αγίους Τόπους** (βασιλική της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, ο Πανάγιος τάφος και ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή στα Ιεροσόλυμα, ο ναός του πειρασμού στην Ιεριχώ, ο τάφος της Παναγίας στη Γεσθημανή, Καπερναούμ, κ.α.)

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών:

Ενότητα IV: Προσκυνηματική Τοπογραφία (Γ)

10. **Προσκυνήματα στην Κύπρο** (Άγιος Βαρνάβας στην Έγκωμη, Άγιος Λάζαρος στη Λάρνακα, Μονή Κύκκου, Μονή Σταυροβουνίου, Άγιος Ανδρέας στο Ριζοκάρπασο, Άγιος Νεόφυτος Πάφου – τεκές της Χαλά Σουλτάν στη Λάρνακα)
11. **Προσκυνήματα στο Όρος Σινά** (Μονή Αγίας Αικατερίνης, Μονοπάτι της κλίμακος και Αγία Κορυφή, βράχοι του Μωυσή και της Αγία Αικατερίνης, σπήλαια του Προφήτη Ηλία του Αγίου Αντωνίου, του Αγίου Ονούφριου και του Αγίου Ιωάννης της Κλίμακος, Παναγία του Οικονόμου, κ.α.)
12. **Προσκυνήματα στην Αίγυπτο και την Αλγερία** (Άγιος Μηνάς-Abu Mena, Λευκή και Ερυθρά μονή, Άγιος Γεώργιος Καΐρου, Αγία Κρσπίνα στη Θεβέστη)

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών:

Ενότητα V: Ειδικά θέματα

1. **Γυναικεία προσκυνήματα στο Βυζάντιο**
2. **Δια-θρησκευτικά προσκυνήματα** (διαδοχή ή συμβίωση προσκυνημάτων δύο ή περισσότερων θρησκειών στον ίδιο ιερό τόπο)
3. **Ιερά όρη στον ελλαδικό χώρο και την Μικρά Ασία** (Άθως, Παπίκιον όρος, όρος των Κελλίων, Λάτρος, Γαλήσιον όρος, όρος Σιγριανή)
4. **Το οκτάγωνο στην προσκυνηματική αρχιτεκτονική των αγίων τόπων.**
5. **Σταυρικά προσκυνήματα.**

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

Προτεινόμενα θέματα εργασιών

Ενότητα VII. Προσκυνηματική τέχνη

1. Αφιερωματικές εικόνες σε βυζαντινά προσκυνήματα
2. Λατρευτικές εικόνες της Παναγίας σε Προσκυνηματικούς ναούς
3. Το ταξίδι της επιστροφής και τα ενθυμήματα του προσκυνήματος (ευλογίες-κουτρούβια, εγκόλπια και λειψανοθήκες)
4. Εικονογραφημένα προσκυνητάρια των Αγίων Τόπων

Προσκυνήματα και προσκυνηματική τέχνη στο Βυζάντιο

προτεινόμενη βιβλιογραφία για το επόμενο μάθημα:

G. Frank, Pilgrimage, *The Oxford Handbook of Early Christian Studies* , Oxford 2008, 827-841